

Klimaatadaptatie Wijchen

Stand van zaken

2025

EVALUATIE KLIMAATADAPTATIE

Versie 29 januari 2026, nr. Z/25/302392

Inhoudsopgave

1. Doel en aanleiding evaluatie 2

2. Campagne Een groener Wijchen 2

2.1 Actieplan klimaatadaptatie 2

2.2 Groenmarkten 2024-2025 3

2.3 Resultaat samengevat 3

2.4 Kosten-baten 2024-2025 5

2.5 Voorstel vervolg campagne Een groener Wijchen 2026-2027 5

3. Klimaatadaptatie in gemeentelijk beleid en handelen 7

3.1 Landelijk en regionaal kader 7

3.2 Vertaling naar gemeentelijk beleid Wijchen 8

3.3 Beleidsdoelen gemeente Wijchen 9

3.4 Genomen en lopende maatregelen 10

3.5 Conclusie en voornemens gemeentelijke taakuitvoering 14

1. Doel en aanleiding evaluatie

Onderliggende evaluatie is een vervolg op de eerdere evaluaties[1] en geeft een "overall" overzicht van doelstellingen, resultaten en voornemens op het gebied van klimaatadaptatie. Hiermee wordt weergegeven wat in onze gemeente is en wordt ontwikkeld.

Door klimaatverandering komen extreme perioden van wateroverlast, droogte en hittestress steeds vaker voor. Het is belangrijk om bij de ruimtelijke inrichting te anticiperen op de gevolgen van klimaatverandering om overlast, schade en slachtoffers te voorkomen.

Al geruime tijd is de gemeente Wijchen aan de slag met klimaatadaptatie binnen de **gemeentelijke taakuitvoering**. Hiermee neemt de gemeente haar eigen verantwoordelijkheid en wil het goede voorbeeld geven in de openbare ruimte. Sinds 2018 is klimaatadaptatie, zo mogelijk en relevant, onderdeel van beleid en handelen.

Alhoewel inzet van middelen in de publieke ruimte het meest doelmatig is, vindt de gemeente het belangrijk dat ook **inwoners** in beweging komen. Daarom is aanvullend de campagne Een groener Wijchen opgestart, gericht op particulier terrein. En wordt burgerparticipatie bij het beheer van de openbare ruimte gestimuleerd.

2. Campagne Een groener Wijchen

2.1 Actieplan klimaatadaptatie

In 2023 is het actieplan Klimaatadaptatie 2023-2025 opgesteld[1] en uitgewerkt in de campagne Een groener Wijchen. Doel is om inwoners te stimuleren om zelf aan de slag te gaan met een meer klimaatbestendige inrichting van de eigen woonomgeving. Dit doen wij door het geven van praktische informatie en kleinschalige acties om inwoners in beweging te brengen.

In de afgelopen drie jaar zijn alle wijken inclusief kerkdorpen bezocht en is jaarlijks een bijeenkomst op de markt belegd. Hiermee wilden we bereiken dat particuliere tuinen (en balkons) vergroenen en meer hemelwateropvang plaatsvindt. Dit draagt bij aan het vasthouden van hemelwater (minder wateroverlast en verdroging), meer koelte (minder hittestress) en bevordert bovendien de biodiversiteit.

[1] Z/22/089926 Raad 24-11-2022: Informatienota betreffende 1) Stand van zaken klimaatadaptatie in beleid en handelen en 2) Actieplan Klimaatadaptatie Wijchen gericht op het stimuleren van inwoners

Z/23/112683, Raad 20-04-2023: Informatienota betreffende Actieplan klimaatadaptatie gericht op het stimuleren van inwoners inclusief communicatieplan en wijkenstrategie voor de campagne

Z/24/228891, Raad 30-5-2024: Informatienota betreffende Evaluatie actieplan klimaatadaptatie 2023

2.2 Groenmarkten 2024-2025[2]

In deze periode hebben jaarlijks 2 wijkacties plaatsgevonden (15 en 22 mei 2024 en 14 en 21 mei 2025) en een gemeentebrede actie (5 oktober 2024 en 27 september 2025). Hierbij zijn de volgende wijken (kernen) bezocht: Wijchen Zuid, Kerkeveld, Huurlingsedam, Alverna, Woezik, Bedrijventerrein Zesweg (woningen), Wijchen West, Centrum Oost, Bedrijventerrein Oost (woningen), Niftrik, Balgoij en Batenburg.

Inwoners van deze wijken werden uitgenodigd om mee te doen. De wijkacties werden elk jaar gehouden op 4 locaties, veelal bij wijkcentra. De gemeentebrede actie werd gehouden op het Marktplein en was voor alle inwoners toegankelijk. Met de groenmarkten in 2023 (13 mei, 27 september en 25 oktober) zijn alle kernen en wijken in Wijchen aangedaan.

De acties (groenmarkten) vonden plaats in samenwerking met Waterschap Rivierenland, Talis, leefbaarheidsgroepen en wijkcentra. Tijdens deze groenmarkten konden inwoners een tegel inruilen voor een plantje, boompje of struik. Daarnaast werden producten, regentonnen en inspirerende informatie uitgedeeld. Informatie is ook te vinden op https://www.wijchen.nl/projecten/een-groener-wijchen.

2.3 Resultaat samengevat

Voor elke actiedag is een aparte uitgebreide evaluatie opgesteld (separaat document op aanvraag). De belangrijkste bevindingen zijn hieronder samengevat.

Bezoekers, materialen en producten

Cijfers groenmarkten	**2025**	**2024**	**2023**
Bezoekers	248	274 (circa)	260 (circa)
Ingeleverde tegels op actiedagen	55	108	45
Geregistreerde tegels NK tegelwipppen[3]	-	1358	861
Uitgedeelde plantjes, boompjes, struiken, zakjes bloembollen	308	356	550[4] (circa)
Uitgedeelde overige producten (o.a. thermometer, regenmeter, gieter, afkoppelstuk, vogelhuisje, voederhanger)	80	78	82
Verlote regentonnen	20	20	20

[2] Voor evaluatie 2023 zie Z/24/228891, Raad 30-5-2024
[3] Naar verwachting is het aantal tegels een onderschatting, omdat niet alle inwoners hun verwijderde tegels registreren op NK-tegelwippen. Vanwege de beperkte meerwaarde is in 2025 besloten om niet meer aan te sluiten bij NK tegelwippen.
[4] In 2023 zijn de groenproducten royaal ingekocht. Hiervan is circa 1/3 niet uitgegeven. Het restant is ingeboet in de openbare ruimte. Daaropvolgende jaren is de inkoop aangepast aan de eerdere uitgifte.

Verloting regentonnen

In 2025 en 2024 hebben respectievelijk 33 en 131 inwoners zich ingeschreven voor de regentonverloting. In 2023 waren dat 86 inwoners. Tijdens de laatste groenmarkt (2025) gaven veel inwoners aan al 1 of meerdere regentonnen te hebben en daarom niet mee te doen met de regentonverloting.

Peiling klimaatbewustzijn

In 2024 is een eerste enquête gedaan onder inwoners tijdens de gemeentebrede groenmarkt en via de gemeentelijke website. In 2025 is deze peiling herhaald om de trend in bewustzijn te bepalen.

Uit de peilingen[5] blijkt dat een groot deel van de respondenten klimaatbewust is en al actie heeft ondernomen. De mate van klimaatbewustzijn is vrijwel stabiel gebleven. Een significante verandering werd in deze korte periode ook niet verwacht. Dit kost tijd en vraagt om inzet voor een langere periode.

	2025	**2024**
Respondenten	**72**	**75**
heeft een koopwoning met voor- en achtertuin	65%	90%
heeft een balkon	4%	7%
heeft weleens last van hitte in huis of eigen buitenruimte	75%	75%
heeft minder dan 50% van de tuin betegeld en geeft aan geen wateroverlast in de tuin te hebben	85%	75%
heeft een regenton of de regenpijp afgekoppeld	50%	60%
weet dat groen water opneemt en tegels warmte vasthouden	95%	95%
wist dat afkoppelen van de regenpijp het riool ontlast	70%	80%
geeft aan niet te overwegen om tegels te verwijderen, reden hiervoor is vooral omdat ze dit al gedaan hebben	60%	40%
overweegt (nog) een regenton te plaatsen of de regenpijp af te koppelen	60%	50%

NK-tegelwippen

In 2023 en 2024 heeft de gemeente meegedaan aan het NK-tegelwippen. Hierdoor konden inwoners hun “gewipte” tegels op de website van NK-tegelwippen registreren. Ook leverde de website inspirerende informatie.

Omdat de focus van Een groener Wijchen (vergroenen tuinen en hemelwateropvang) een andere is dan van het NK-Tegelwippen (competitie zoveel mogelijk tegels weghalen) en de registratie geen betrouwbare gegevens opleverde (tegels niet altijd geregistreerd) is besloten om in 2025 af te zien van deelname aan de competitie. Wel konden de inwoners de website nog altijd raadplegen voor inspirerende tips.

[5] Het aantal respondenten is echter te beperkt om conclusies te trekken over alle inwoners.

2.4 Kosten-baten 2024-2025[2]

Voor de campagneperiode 2023-2025 is € 60.000,- per jaar gereserveerd. In 2024 is € 39.858,- besteed aan de campagne. Dit is uitgegeven aan communicatiemateriaal, inkoop producten, inhuur fotograaf en videograaf en externe procesondersteuning. Het restant van € 20.142,- is teruggevloeid in de algemene middelen.

In 2025 is € 15.985 uitgegeven. Kosten zijn bespaard doordat communicatie-materiaal al in 2024 was ontwikkeld en aangeschaft, het restant "overige" producten uit 2024 is opgemaakt (minder inkoop nodig), de fotograaf meer gericht is ingezet en door de opgedane routine minder uren voor procesondersteuning nodig waren.

In 2024 zijn totaal 1466 tegels uit particuliere tuinen verwijderd[6]. Naar verwachting is hiermee 132 m^2 bestaand particulier verhard oppervlak afgekoppeld (hemelwater) van de openbare riolering. Het "harde effect" van de campagne is beperkt. Het effect op het klimaatbewustzijn is eveneens beperkt. Meetperiode en aantal respondenten zijn echter te gering om betrouwbare conclusies te kunnen trekken.

Voor de organisatie van de campagne is een interne werkgroep ingericht, bestaande uit de adviseurs Klimaatadaptatie (trekker), Communicatie, Natuur en biodiversiteit en de Coördinator gemeentewerf. Raming bestede interne uren per jaar is 230 uur[7] ofwel circa € 19.550,- per jaar aan kosten[8]. Kosten voor de inhuur van een extern bureau voor procesondersteuning zijn € 13.700,- per jaar excl. BTW. Kosten van inzet van personele capaciteit zijn daarmee totaal € 33.250,- per jaar.

2.5 Voorstel vervolg campagne Een groener Wijchen 2026-2027

Voorgesteld wordt om de kleinschalige acties te continueren, zodat een klimaat-adaptieve inrichting van de eigen woonomgeving onder de aandacht van inwoners blijft. Het opbouwen van klimaatbewustzijn heeft immers tijd en continuïteit nodig.

<u>Tegeltaxi</u>
Uit de groenmarkten blijkt bij inwoners behoefte aan een soort "tegeltaxi". Het actiegewijs ophalen van tuintegels door of via de gemeente. Dit stimuleert inwoners om hun tuin te vergroenen (overigens kunnen inwoners tuintegels al tot 200 kg gratis inleveren bij de Milieustraat). De tegeltaxi wordt vormgegeven door in het voor- en najaar een ophaalactie te organiseren (2 acties per jaar). Dit zijn bij uitstek momenten dat inwoners in de tuin aan de slag gaan. Gedachte is dat inwoners zich

[6] Ingeleverde tegels bij groenmarkten én op NK Tegelwippen geregistreerde tegels.
[7] 230 uur: trekker 50 uur, leden werkgroep (3 leden, excl. trekker) 120 uur, communicatieadviseur extra 20 uur, medewerkers werf (2 medewerkers, ondersteuning 3 groenmarkten) 40 uur.
[8] Uitgaande van een gemiddeld tarief van circa € 85/uur

op een nader te bepalen moment en onder bepaalde voorwaarden (spelregels) kunnen aanmelden voor de ophaalronde.

Oproep en communicatie vindt plaats via de gebruikelijke kanalen (gemeentelijke website, gemeentepagina, social media). Hierbij worden inwoners ook voorzien van inspirerende tips. Voor de inzameling, afvoer en verwerking wordt een externe partij ingehuurd. Na de 1e actie vindt een evaluatie plaats om de vervolgactie te verfijnen. Dit alles wordt uitgewerkt in een draaiboek en spelregels.

Continueren communicatie
De communicatie rond klimaatadaptatie wordt gecontinueerd, aanhakend bij landelijke dagen of andere gebeurtenissen. En in combinatie met andere thema' s zoals energietransitie en groenbeheer. Dit vindt plaats via de gebruikelijke kanalen, zoals de gemeentelijke website en de specialpagina in de Wegwijs.

Kostenraming
- Tegeltaxi: kostenraming is €6.000,- per jaar (dus **€12.000,- voor 2 jaar**).
    - Inzameling en afvoer: voorlopige raming €3.000,- per jaar. Kosten zijn afhankelijk van het aantal aanmeldingen. In dit geval is uitgegaan van 8000 kg tegels per actie (2 acties per jaar). Na elke actie wordt de respons geëvalueerd en vervolgacties daarop aangepast.
    - Communicatie tegeltaxi: raming €3.000,- per jaar voor berichtgeving op gemeentepagina, fotografie, poster en andere communicatiematerialen.
- Continueren communicatieactiviteiten: raming **€ 8.000,- voor 2 jaar**.

Dekking
Voor continuering vanaf 2026 is budget nodig. Voorstel is om het restbudget van 2025 in te zetten voor activiteiten in 2026 en 2027. Binnen dit budget kunnen de tegeltaxi en eventueel aanvullende communicatieactiviteiten worden georganiseerd.

3. Klimaatadaptatie in gemeentelijk beleid en handelen

3.1 Landelijk en regionaal kader

Deltabeslissing en deltaprogramma

Met de Deltabeslissing Ruimtelijke adaptatie (2015) hebben Rijk, IPO, UvW en VNG de volgende ambitie afgesproken: 1) Nederland is in *2050 klimaatbestendig en waterrobuust ingericht*. 2) Bij *nieuwe ontwikkelingen* mogen de risico' s door extreem weer (neerslag, hitte, droogte) en overstromingen niet verder toenemen. 3) De *bestaande ruimte* zodanig beheren en onderhouden dat de kans op schade en slachtoffers afneemt.

De Deltabeslissing is opgenomen in het Deltaprogramma Ruimtelijke adaptatie (2018) met de doelstellingen: 1) Klimaatbestendig en waterrobuust inrichten is vanaf 2020 onderdeel van *beleid en handelen* van de overheden. 2) Overheden maken m.b.v. een *stresstest* een analyse van kwetsbaarheden, bespreken de resultaten met betrokkenen en stellen een strategie op. 3) Klimaatbestendig en waterrobuust inrichten is onderdeel van alle werkzaamheden in de *ruimtelijke inrichting*. Gemeenten leggen dit uiterlijk 2024 vast in een *Omgevingsvisie*. 4) Overheden doen hun best om ambities te realiseren op basis van hun *verantwoordelijkheden, bevoegdheden en mogelijkheden*.

Regionale adaptatiestrategie RAS

Rond 2016 is regionaal gestart met het regioproces Klimaatadaptatie Rijk van Maas en Waal. In 2019 is het regioproces geformaliseerd in de samenwerkingsovereenkomst Werkeenheid Regio Nijmegen (WRN). In 2019 heeft de gemeente tevens de Regionale adaptatiestrategie (RAS) ondertekend en in 2021 het Regionale uitvoeringsprogramma (RUP) 2021-2023[9]. Maart 2025 is de samenwerkingsovereenkomst 2025-2035 ondertekend (onder de nieuwe naam SKAN: Samenwerking Klimaatadaptatie en Afvalwaterketen regio Nijmegen) en het RUP 2024-2030 vastgesteld. Regionaal streven is een klimaatbestendige leefomgeving in 2035 en uiterlijk 2050.

Landelijke maatlat groene klimaatadaptief gebouwde omgeving

De maatlat voor klimaatadaptief inrichten en bouwen bij nieuwbouw (gepubliceerd door het Rijk in 2023) is een landelijk referentiekader met doelen, prestatie-eisen en richtlijnen voor wateroverlast, droogte, hitte, biodiversiteit, overstromingen en bodemdaling. De maatlat is geen wettelijke verplichting, maar een hulpmiddel bij het borgen van klimaatadaptatie in beleid en handelen.

[9] De RAS en RUP zijn opgesteld in het kader van de regionale samenwerking werkeenheid regio Nijmegen (WRN). Dit is een samenwerking van de gemeenten Wijchen, Druten, Beuningen, Nijmegen, Berg en Dal, Heumen en west Maas en Waal en Waterschap Rivierenland en de Provincie Gelderland. De samenwerking betreft het gezamenlijk uitvoeren van lokale taken die bovenlokaal doelmatiger kunnen worden opgelost of waarbij een bovenlokale aanpak een versnelling teweegbrengt in het behalen van de beoogde resultaten. Per 2025 is de naam gewijzigd in samenwerking klimaatadaptatie en afvalwaterketen regio Nijmegen (SKAN).

3.2 Vertaling naar gemeentelijk beleid Wijchen

Sinds 2018 is klimaatadaptatie onderdeel van het gemeentelijk beleid. Hierbij zijn de landelijke ambities en doelstellingen voor zover relevant en mogelijk doorvertaald.

- Milieubeleidsplan Wijchen: november 2018 vastgesteld door de Raad als duurzaamheidskader en parapluplan waarbij nadere uitwerking plaatsvindt in de sectorale plannen, zoals voor water, geluid en bodem. Streefbeeld is een veilige, gezonde en aantrekkelijke leefomgeving met voldoende milieukwaliteit en aanvaardbare risico' s. Klimaatadaptatie is één van de prioritaire thema's.

- Strategische waternota Wijchen 2019-2028: november 2018 vastgesteld door de Raad als beleidskader voor o.a. ruimtelijke plannen, gemeentelijke beheerplannen en het gemeentelijk rioleringsplan. Streefbeeld 2050 is een veerkrachtig, veilig, gezond en aantrekkelijk watersysteem en een waterbewuste samenleving. Klimaatadaptatie is één van de speerpunten van beleid.

- Beleidsplan water en riolering 2023-2027 (BWR): in 2022 door de Raad vastgesteld als opvolger van het Gemeentelijk rioleringsplan 2018-2022 en ter verbijzondering van de Strategische waternota. Het plan geeft invulling aan de wettelijke zorgplicht voor inzameling, transport en verwerking van hemel-, afval-, grondwater, om economische schade en schade aan volksgezondheid en milieu te voorkomen/beperken. Streefbeeld 2050 is een toekomstgericht en klimaatbestendig watersysteem.

- Beleidsplan natuur en biodiversiteit: in 2020 vastgesteld door de Raad. Streefbeeld is meer groen en een natuurlijke en gevarieerde inrichting van groen. Doelstelling is om met biodiversiteit bij te dragen aan de klimaatadaptiviteit van de leefomgeving, door ecologisch beheer, natuurinclusief inrichten en versterken van de groenblauwe structuur. Dit resulteert in een effectievere waterbuffering en verkoeling in de zomer.

- Omgevingsvisie Wijchen: in 2024 is het ontwerp door de Raad vastgesteld. Klimaatadaptief en waterrobuust inrichten is hierin in algemene bewoordingen opgenomen, met verwijzing naar de detaillering in de Strategische waternota en Beleidsplan water en riolering.

- Strategisch milieucommunicatieplan: in 2017 vastgesteld door het college. Klimaatadaptatie & water is één van de thema' s. Doelstelling is het verbeteren van het waterbewustzijn en inspireren van inwoners. Dichtbij en herkenbaar en uitgaande van de eigen verantwoordelijkheid van inwoners. De acties in het kader van Een groener Wijchen sluiten hier mooi bij aan.

3.3 Beleidsdoelen gemeente Wijchen

De gemeente streeft naar een klimaatbestendige en waterrobuuste leefomgeving, anticiperend op perioden van hevigere neerslag, langdurigere droogte en hitte. Doelen en uitgangspunten zijn:

- Afstemming ruimtelijke functies en watersysteem. Schadelijke effecten van klimaatverandering op grondgebruik voorkomen of beperken tot een acceptabel niveau. Geen afwenteling in ruimte (ander gebied) of tijd (andere generatie). Water en ondergrond zijn ordenend, waardoor watersysteem, gebiedskenmerken en gebruiksfuncties op elkaar zijn afgestemd (juiste functie juiste plek). Waterhuishoudkundige voorzieningen zijn energiezuinig en duurzaam.

- Wateroverlast voorkomen door aanleg van o.a. bebouwing, groen en wegen op voldoende afstand boven oppervlaktewater- en grondwaterpeil. Beperken van de hoeveelheid verharding. Bij hevige neerslag (klimaatbui) mag geen water in gebouwen terechtkomen of afstromen buiten het plangebied.

Voorbeeld wadi t.b.v. waterberging (Oosterweg 2018)

- Gebiedseigen water vasthouden door benutting van de natuurlijke bergingscapaciteit van bodem en oppervlaktewater. Hemelwater ter plekke infiltreren of bergen, bijvoorbeeld in waterbergend groen, of hergebruiken voor laagwaardige toepassingen. Aanleggen van voldoende waterberging tegen wateroverlast en ter buffering van water in droge tijden.

- Hitte-eilanden voorkomen en schaduwplekken creëren. Geen kwetsbare functies of groepen op hitte-eilanden projecteren en minimaliseren van het areaal verharding. Benutten combinatiemogelijkheden met groen.

- Groenstructuren klimaatrobuust aanleggen wat betreft areaal, type beplanting en waterbergend vermogen. Benutten van combinatiemogelijkheden met water-berging en verkoeling. Toepassing van ecologisch beheer bevordert het organische stofgehalte en daarmee het watervasthoudend vermogen (bodem).

- Water schoonhouden of schoonmaken door toepassing van duurzame niet-uitlogende bouwmaterialen (hemelwater) en het voorkomen van afvloeiing van verontreinigende stoffen naar bodem of oppervlaktewater. Schoon water mag rechtstreeks worden geloosd, verontreinigd water alleen via een zuiverende voorziening. Waterkwaliteit oppervlaktewater verbeteren door aanleg van natuurvriendelijke oevers en betere doorstroming.

- Natuurlijke water – en grondwaterstanden handhaven. Aanvulling ondiep grondwater door infiltratie van hemelwater en vermindering drinkwaterwinning

door waterbesparende voorzieningen. Geen lozing van bronneringswater voor bouwprojecten op de riolering, maar in bodem of oppervlaktewater. Rekening houden met de locatiegevoeligheid voor droogte en kwel.

- Inwoners en perceeleigenaren bewust maken van de eigen verantwoordelijkheid en het handelingsperspectief om particulier terrein klimaatadaptiever te maken. Het watersysteem zichtbaar en beleefbaar maken.

3.4 Genomen en lopende maatregelen

Klimaatadaptatie is onderdeel van verschillende gemeentelijke taakvelden, zoals ruimtelijke ordening, gebiedsinrichting, welzijn, ruimtelijk beheer en communicatie. De volgende maatregelen zijn afgerond of in uitvoering.

a. Stresstests en monitoring: inzicht in kwetsbaarheiden en effecten is de basis voor doelmatige investeringen en bijsturing van beleid. Vertrekpunt is "de juiste dingen doen".

- Maaiveldanalyse (uit GRP 2018-2022): is in 2021 uitgevoerd. Betreft een inventarisatie van locaties waar hemelwater in stedelijk gebied leidt tot hinder, overlast en schade (bestaande omgeving). In Wijchen zijn geen urgente knelpunten aangetroffen.

- Systeemanalyse stedelijk water SSW (uit GRP 2018-2022): is (o.a.) een verfijning van de maaiveldanalyse en in 2022 uitgevoerd voor de kernen Bergharen, Niftrik en Balgoij. Betreft het hydraulisch (en milieu hygiënisch) functioneren van het stedelijk watersysteem voor afval-, hemel-, grondwater (bestaande omgeving). Hieruit bleken 2 locaties in Balgoij en Bergharen toch aanleiding te geven om vooruitlopend op reconstructies maatregelen te treffen tegen wateroverlast.

- Cofinanciering uit Deltaprogramma Ruimtelijke adaptatie (DPRA-impulsgelden): voor de aanpak van knelpunten in Bergharen en Balgoij (2026-2027) is in 2023 door het Rijk cofinanciering toegekend voor een bedrag van € 139.010, - excl BTW.

- Opstellen monitoringplan Strategische waternota (maatregel uit waternota): project is in 2024 opgestart en wordt in 2025 afgerond, inclusief een 1e rapportage van de realisatie van beleidsdoelen. Betreft de monitoring van het effect van beleid en maatregelen op de leefomgevingskwaliteit.

- Hitte en droogte: omdat de regionale stresstest uit 2017 voldoende inzicht geeft in lokale hitte-eilanden en droogtegebieden heeft uitvoeren van een specifieke lokale

stresstest geen meerwaarde.

b. Ruimtelijke ontwikkelingen: bij grootschalige projecten en kleinschalige initiatieven is klimaatbestendig en waterrobuust ontwerpen en inrichten het uitgangspunt

- Programma leefomgeving (omgevingsprogramma): in 2025 is gestart met de ontwikkeling van een programma, waarin doelen, accenten en maatregelen voor de leefomgeving zijn opgenomen. Het programma is een verbijzondering van de Omgevingsvisie Wijchen en een opmaat naar het Omgevingsplan.

  In het programma wordt het gemeentelijk beleid (zie 3.2 en 3.3) voor een waterrobuuste en klimaatbestendige leefomgeving geactualiseerd en integraal uitgewerkt. In bijzonder de verwevenheid met groen, biodiversiteit en gezondheid. Naar verwachting is het omgevingsprogramma eind 2026 gereed.

- Leidraad Weging waterbelang WDW: sinds 2003 (!) is de zogenaamde watertoets wettelijk onderdeel van ruimtelijke ontwikkelingen. Om initiatiefnemers te faciliteren heeft de gemeente een leidraad opgesteld. Hierin is opgenomen een processchema, basisopzet waterparagraaf en basisindeling waterhuishoudkundig plan. In 2024 is de leidraad geactualiseerd vanwege wijzigingen in wetgeving (omgevingswet) en verbetering van de begrijpelijkheid en heet nu "WDW-leidraad weging waterbelang". Deze leidraad is in de regio met andere gemeente gedeeld.

- Samenwerking gemeente-waterschap: gemeente en waterschap hebben maandelijks overleg over ruimtelijke ontwikkelingen en beleidszaken op het gebied van waterketen en klimaatadaptatie.

c. Openbare ruimte: bij reconstructies en nieuwaanleg wordt de openbare ruimte waterrobuust en klimaatbestendig aangelegd en omwonenden geïnspireerd.

- Inrichting openbare ruimte: waterrobuust en klimaatadaptief inrichten is onderdeel van het Handboek Inrichting openbare ruimte (HIOR 10-02-2025). Randvoorwaarden zijn o.a.: (geo)hydrologische situatie afstemmen op functie, afkoppelen van hemelwater van de riolering, minder verharding en meer groen en biodiversiteit. Zie verder Voornemens (3.5).

Hemelwater van nieuw aangelegde openbare verharding is niet-aangekoppeld aan riolering, maar loost links op een waterbergende wadi (Steenuil Bergharen).

- Afgekoppeld areaal openbare verharding: in de openbare ruimte wordt hemelwater van bestaand verhard oppervlak afgekoppeld van de openbare riolering in samenloop met reconstructies. In 2024 is 655 m^2 afgekoppeld (Homberg 14^e straat).

  In 2025 heeft geen afkoppeling plaats-gevonden omdat geen reconstructies zijn uitgevoerd. Sinds 1999 (!) is 30,22 ha bestaand verhard oppervlak afgekoppeld van de openbare riolering (1,16 ha/jaar) en is 25,26 ha nieuw verhard oppervlak niet-aangekoppeld (0,97 ha/jaar). Tezamen is dit 55,48 ha ofwel gemiddeld 2,13 ha per jaar.

Hemelwater van bestaande openbare verharding is afgekoppeld van riolering en loost via een uitstroomvoorziening (verlaagde trottoirband) op een waterbergende wadi (Homberg 14^e straat)

Hemelwater van openbare verharding stroomt via een uitstroomvoorziening (verlaagde trottoirband) naar een verlaagde berm (Blauwe hof 60^e straat).

- Nieuw openbaar groen: in principe wordt bij alle projecten in de openbare ruimte meer, gevarieerder en zo nodig waterbergend groen aangelegd. In het centrum van Wijchen en de Weertjes is in 2024 totaal 416 m^2 openbare verharding vervangen door grote groenvakken. In 2025 zijn geen groenvakken aangelegd.

  Verder is in 2024 de aanleg van geveltuintjes in het centrum in voorbereiding genomen (vergroening centrum). Dit in samenwerking met de ondernemers. In 2025 zijn 2 geveltuinen opgeheven en op een andere locatie teruggebracht. Het aantal m^2 is ongewijzigd. In 2025 is de vergroening van bedrijventerrein Oost in voorbereiding genomen. Hier worden kruidenbermen aangelegd (circa 8700 m^2) en de rotonde vergroend (circa 1250 m^2).

Openbare groenvakken de Weertjes

- Natuurvriendelijke oevers: bij reconstructies in de openbare ruimte worden oevers zo mogelijk natuurvriendelijk aangelegd. Deze oevers zijn veiliger, waterbergend en dragen bij aan een betere waterkwaliteit.

  Tot 2019 is langs de noord- en zuidoever van het Wijchens Meer 3,2 km oever

aangelegd, waarvan circa 1,92 km (ca. 60%) natuurvriendelijk. In de periode 2019-2024 is circa 1 km natuurvriendelijke oever aangelegd ten behoeve van het plan Huurlingsedam. Langs de zuidoever van het Wijchens Meer is circa 650 m oever aangelegd, waarvan circa 390 m (ca. 60%) natuurvriendelijk (overige is harde oever). Totaal is dit 3,31 km. In 2025 zijn geen natuurvriendelijke oevers aangelegd.

Natuurvriendelijke oever Wijchen Meer

- Adopteer een stukje groen (groeninitiatief): inwoners kunnen meehelpen bij het groenonderhoud in de openbare ruimte, zoals het inplanten van een boomspiegel of het groener maken van een pleintje. Dit bevordert het groenbewustzijn en vergroening van de leefomgeving. Meer informatie is te vinden op de gemeentelijke website Meehelpen met groenonderhoud .

  Het groeninitiatief bestaat sinds circa 2013. In 2024 zijn geen nieuwe aanmeldingen bij de gemeente binnengekomen. In 2025 12 meldingen, variërend van het bijhouden van een boomspiegel tot het omvormen van een pleintje. Totaal aantal initiatieven tot en met 2025 is 332. In 2025 is besloten om het aanmelden via de BuitenBeter app te introduceren. In de app is de button 'meehelpen groenonderhoud' en 'groeninitiatief starten' toegevoegd.

- Specialpagina' s in de Wegwijs: tweemaal per jaar verschijnt een specialpagina met informatie en tips voor inwoners waarbij de thema' s klimaat, groen en participatie worden gecombineerd. Hierbij wordt ingezet op de kracht van de herhaling om inwoners te blijven attenderen en inspireren. In de laatste special is een bewonersinitiatief uitgelicht om te laten zien wat mogelijk is. Ook de BuitenBeter app wordt aangestipt. Naar aanleiding van het artikel in de Wegwijs hebben leefbaarheidsgroepen informatie ontvangen om via hun achterban en kanalen te verspreiden.

- Inspireren van omwonenden bij werk in de wijk: bij projecten in de openbare ruimte worden inwoners over de inrichting van de openbare ruimte geïnformeerd en krijgen inspirerende tips (folders) om op particulier terrein zelf aan de slag te gaan.

d. Hitteprotocol: het gemeentelijk hitteprotocol wordt opgestart wanneer het Nationaal hitteplan van kracht wordt. Het hitteprotocol is gericht op communicatie met instellingen en inwoners en wordt vanuit gezondheid benaderd. Zo worden kwetsbare groepen bijvoorbeeld opgeroepen om bij een hittegolf voldoende te drinken en naar elkaar om te zien. Het protocol wordt jaarlijks besproken met corporaties, zorginstellingen en GGD, geëvalueerd en zo nodig aangepast. Zie Voornemens (3.5).

e. **Prestatieafspraken:** klimaatadaptatie is sinds 2020 in algemene bewoordingen onderdeel van de prestatie-afspraken met woningcorporaties. Vertrekpunt is gezamenlijk optrekken vanuit ieders eigen verantwoordelijkheid, in bijzonder in communicatie en beheer (uitlijnen van acties en werkzaamheden). In het jaarlijks overleg tussen corporatie en gemeente wordt bekeken of aanpassing nodig is. Voorts is Talis actief betrokken bij de groenmarkten in het kader van de campagne Een groener Wijchen en aan de slag om huurders te inspireren om hun tuin te vergroenen. We hopen dat dit de komende jaren voortgezet zal worden.

f. **Regionale klimaatadaptatie:** in de periode 2021-2025 heeft de gemeente deelgenomen aan het Regionaal uitvoeringsprogramma klimaatadaptatie. De afgelopen jaren heeft regionaal kennisuitwisseling plaatsgevonden, is de regionale website Verander jij mee opgericht en zijn bouwstenen ontwikkeld voor inbedding in beleid en handelen. Ook is via de regio bij het Rijk in het kader van de Impulsregeling cofinanciering (1/3) aangevraagd voor rioolverruimingen in Balgoij en Bergharen. Deze cofinanciering van circa €128.000 is toegekend.

3.5 Conclusie en voornemens gemeentelijke taakuitvoering

Water en klimaatadaptatie is ingebed in relevante gemeentelijke taken en krijgen de nodige aandacht. Vooral wat betreft wateroverlast, droogte en biodiversiteit. Borging in gemeentelijk groenbeleid is nog onderbelicht. Hier kan met name een slag worden gemaakt met hittestressbeperking.

Voornemens:

- Algemeen: continueren uitvoering van relevante vastgestelde beleidsplannen en bijbehorende geplande (klimaat)maatregelen of werkzaamheden. Hierbij aanhaken. Voor aanvullende maatregelen is budget en formatie nodig.
- Omgevingsprogramma leefomgeving (2026): gemeentelijk beleid op het gebied van water en klimaatadaptatie inbedden en integraal in het omgevingsprogramma. In bijzonder de relatie met meer groen, klimaatbestendig en waterbergend groen en schaduwplekken.
- Actie tegeltaxi (2026-2027): actiegewijs ophalen van tuintegels bij inwoners in voor- en najaar om inwoners te stimuleren hun tuin te vergroenen.
- Handboek inrichting openbare ruimte (HIOR): verkennen of met name het onderdeel hittestress en droogte explicieter kan worden opgenomen.
- Hitteplan: verkennen of in de hitte-communicatie kan worden verwezen naar plekken waar kwetsbare groepen verkoeling kunnen zoeken, zoals groene schaduwrijke plekken en koele gebouwen. Verder bekijken of het opstellen van een folder "wat kun je zelf doen" meerwaarde heeft.
- Communicatie: benutten van aanknopingspunten in de directe leefomgeving om inwoners te inspireren en te attenderen op mogelijke klimaatmaatregelen.